
ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

УДК 378.14(076.6)

В.О. ЖАДЬКО
доктор філос. наук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ» НАВЧАЛЬНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ

Статтю присвячено огляду видань, які протягом 2011-2012 рр. випустили в світ викладачі кафедри журналістики НПУ ім. М.П. Драгоманова для підвищення ефективності навчального процесу студентів спеціальності «Видавнича справа та редагування».

Ключові слова: навчальна література, навчальний процес, видавнича справа та редагування в Україні.

Протягом останніх десяти років у галузі видавничої справи, редагування, журналістики побачили світ підручники й навчальні посібники багатьох українських дослідників. Велику роль у вихованні студентів нашого фаху відігравали й продовжують відігравати книги М. Зарицького, В. Здоровеги, Н. Зелінської, В. Іванова, А. Капелюшного, Т. Крайнікової, В. Карпенка, В. Овчіннікова, Е. Огар, З. Партика, В. Різуна, В. Сави, В. Теремка, М. Тимошика, Н. Черниш, С. Яреми та інших.

Викладачі кафедри журналістики НПУ ім. М.П. Драгоманова також постійно працюють над забезпеченням студентів навчально-методичною літературою. Перш за все, варто згадати довідкове навчальне видання, підготовлене спільними зусиллями всіх членів кафедри. Це термінологічний словник «Книгознавство».

Процеси унормування та стандартизації наукової термінології у видавничій справі тривають в Україні вже понад десять років. Однак більшість дослідників і досі відзначають стихійний характер термінотворення та використання термінів у цих галузях. Серед основних причин цього явища найважливіші такі: наявність кількох напрямків розвитку українського термінознавства, велика кількість спірних питань термінотворення, поява значного масиву нових понять, що потребують визначення, розбіжності в тлумаченні термінів у різних сегментах галузі; слабкий зв'язок теорії з практикою (майже не досліджуються причини термінологічної варіативності; ергономічність термінологічної лексики; результати наукових досліджень не відображаються належним чином у довідниках, словниках, енциклопедіях).

Укладачі словника «Книгознавство» спиралися на дослідження багатьох українських науковців. Були враховані доробки провідних науково-дослідних і навчальних закладів, які брали участь у розробленні державних стандартів на терміни та визначення: ВАТ «УкрНДІ поліграфічної промисловості ім. Тараса

Шевченка», Книжкова палата, УкрНДІП, ДержНДІ «Система», Інститут прикладної інформатики, Українська академія друкарства та ін.

Сподіваємося, наш словник – важливий крок до унормування терміносистеми видавничої справи, який сприятиме розвитку української науково-технічної мови; підвищенню рівня фахової освіти; виробленню однозначних і несуперечливих термінів для всіх сфер застосування, зокрема, у довідковій, методичній, науковій літературі; усуненню термінологічних перешкод на рівнях міжгалузевої, міждержавної науково-технічної та соціально-економічної комунікації.

У 2012 році побачив світ підручник автора цієї статті «Журналістика та основи редакторської майстерності», який є продовженням виданого ще 2005 року навчального посібника «Основи журналістики та редакційно-видавничої справи». У цих навчальних виданнях розглядаються проблеми, пов'язані з підготовкою і випуском у світ друкованої продукції.

В.І. Шпак – автор навчальних посібників «Розвиток малого підприємництва в Україні (на прикладі української видавничо-поліграфічної кампанії «Експрес-об'ява»)» (2003), «Видавничий бізнес» (2011), «Розвиток видавничої справи в Україні в 1990-2010 рр.» (2011). Досвід видавця, президента одного з найпотужніших українських видавничих концернів дозволяє йому розгорнути перед читачем-студентом повну картину функціонування сучасного видавничого менеджменту й маркетингу, пояснити проблеми, пов'язані з виготовленням і розповсюдженням друкованої продукції. У книгах В.І. Шпака розглядаються основні аспекти формування, становлення та функціонування національної видавничої справи в період трансформації, політичного світогляду. Досліджується її роль і місце у суспільному обігу. Аналізуються умови функціонування книговидавничої справи, засобів масової інформації, як складової інформаційного простору України» [10, 2].

Напрямок досліджень П.П. Куляса пов'язаний із редагуванням. Книги цього дослідника – «Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення» (2009), «Система – проти автоматизму суржику: редакторський погляд» (2009), «Типологія помилок у корекційних таблицях» (2011) – важливі віхи розвитку вітчизняної едиторики. Багато уваги Павло Петрович приділяє питанням спотворення української літературної мови в усі періоди національного гноблення й примусової русифікації. Аналізуючи мовний матеріал сучасної преси і наукової літератури, дослідник виявляє росіянізми й пропонує варіанти заміни цих «покручів» питомо українськими відповідниками. Не менш важливими є досягнення П.П. Куляса в напрямку створення типології помилок. У книзі «Типологія помилок у корекційних таблицях» читаємо: «В науковій і навчальній літературі донедавна майже не було досліджень типологічних особливостей помилок у ЗМІ, в інших функціональних стилях. Однак є глибокі роботи в ширшому контексті редагування та особливостей писемної комунікації – Ф. Бацевича. А. Капелюшного, З. Партика. В них розкриваються засади помилкознавства з погляду загальної теорії редагування, ментально-психологічних механізмів

породження мовлення, нормативних основ редагування... Автор пропонованої в цьому посібнику системи спирається на всі ці напрацювання наших науковців і педагогів. У більшості розділів – розширив класифікацію, спираючись на результати аналізу текстів сьогочасної писемної комунікації, здійснюваного разом із студентами. До таблиці девіацій включено лише те, що трапляється в публікаціях. Термінологічний апарат, опис особливостей помилок і причин їх виникнення автор адаптував для навчального процесу» [5, 4-5].

Важливим досягненням вважаємо довідково-навчальне видання Я.О. Чепуренко «Інформаційний простір України: Словник-довідник законодавчих термінів» (2008). Ця книга дає можливість познайомити студентів з сучасною законодавчою термінологією та системою законодавчих актів, які регулюють відносини в інформаційному просторі України» [9, 4].

За останні роки вийшли друком навчально-методичні доробки й інших членів нашої кафедри, а саме: «Коректура» (2009) О.В. Харчук, «Редагування навчальних видань» (2009), «Засоби масової комунікації: література і суспільство» (2012) О.І. Харитоненко. Створені методичні рекомендації з багатьох дисциплін, а також щодо виконання, оформлення і захисту дипломних робіт, проходження навчальної і виробничої практик.

Таким чином, враховуючи все сказане вище, можемо зробити певні висновки про забезпечення студентів спеціальності «Видавнича справа та редагування» навчальною літературою:

1. Сьогодні є підручники й навчальні посібники з усіх комплексів дисциплін, які викладаються в межах редакторсько-видавничого циклу: це теорія і практика видавничої справи; історія видавничої справи; літературне, технічне, художнє редагування; поліграфія; економіка видавничого підприємства; журналістика; історія періодичного друку; книгознавство; законодавчі та нормативні документи України в сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи.
2. Спостерігається певний дисбаланс у забезпеченні навчальною літературою за різними напрямками: є посібники, присвячені редагуванню, коректурі, історії видавничої справи, художньо-поліграфічному оформленню видань, збільшилась кількість книг, присвячених видавничому бізнесу. Натомість недостатньо підручників із верстки, поліграфії, архітектури видань, історії редагування тощо.
3. Є суттєва потреба в методичних виданнях, практикумах із фаху.
4. Кафедра журналістики НПУ ім. М.П. Драгоманова найбільш плідно працює в напрямках розвитку галузевої термінології, висвітлення проблем економіки видавничої діяльності, типології видань і типології помилок, редагування й коректури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жадько В.О. Журналістика та основи редакторської майстерності : підручник / В.О. Жадько. – К. : Знання, 2012. – 271 с.
2. Жадько В.О. Основи журналістики та редакційно-видавничої справи : навчальний посібник / В.О. Жадько. – К. : СПД Жадько В.О., 2005. – 352 с.

3. Куляс П.П. Система – проти автоматизму суржику: редакторський погляд : навчальний посібник / П.П. Куляс. – К.: ІВО АПН України. – Кіровоград: Ярослав, 2009. – 180 с.
4. Куляс П.П. Словник найпоширеніших помилок у ЗМІ з варіантами їх виправлення : посібник для майбутнього редактора / П.П. Куляс. – К. : «Ун-т «Україна», 2006. – 193 с.
5. Куляс П.П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навчальний посібник / П.П. Куляс. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2011. – 168 с.
6. Харитоненко О.І. Засоби масової комунікації: література і суспільство : навчально-методичний комплекс / О.І. Харитоненко. – К. : Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 72 с.
7. Харитоненко О.І. Редагування навчальних видань : навчально-методичний комплекс / О.І. Харитоненко. – К., 2009. – 100 с.
8. Харчук О.В. Коректура. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова 2009. – 62 с.
9. Чепуренко Я.О. Інформаційний простір України : словник законодавчої термінології / Я.О. Чепуренко. – К. : Освіта України, 2008. – 544 с.
10. Шпак В.І. Розвиток видавничої справи в Україні в 1990-2010 рр. / В.І. Шпак. – К. : ВКП «Експрес-Поліграф», 2011.
11. Шпак В.І. Видавничий бізнес : навчальний посібник / В.І. Шпак. – К. : ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф», 2011.
12. Шпак В.І. Видавничий бізнес. Теорія і практика : навчальний посібник / В.І. Шпак. – К. : ТОВ «УВПК КесОб», 2010. – 384 с.
13. Шпак В.І. Розвиток малого підприємництва в Україні (на прикладі української видавничо-поліграфічної компанії «Експрес-об'ява») / В.І. Шпак. – К. : МАУП, 2003.

Zhadko V. Of students «publishing and editing» educational literature

The article discusses the issues that during 2011-2012 he was released to the world of journalism lecturers NEA them. MP Dragomanov to enhance the learning process of students specialty «Publishing and Editing».

Keywords: educational literature, teaching, publishing and editing in Ukraine.

УДК 378.14(076.6)

Я.О. ЧЕПУРЕНКО
кандидат історичних наук

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОГО ВИДАННЯ

У статті охарактеризовано один із нових видів навчальних видань – навчально-методичний комплекс. Описані його структура, функції, місце серед інших навчально-методичних видань.

Ключові слова: навчальне видання, навчально-методичний комплекс.

Однією зі складових системи навчальних видань є навчально-методичні видання – навчальні видання з методики викладання навчальної дисципліни, її розділів, частин або з методики виховання [6]. Типологічна характеристика навчально-методичних видань різноманітна, але сучасність вимагає їх подальшого розвитку в умовах інформаційного суспільства та його вищої форми – суспільства знань.